

Лидија Опојевлић Хофман,
архивски саветник

УДК: 930.255:354.53(497.1)“1967/1972“

Архив Југославије
Београд, Република Србија
lidija@arhivu.rs

примљено: 1. новембар 2019.
прихваћено: 8. новембар 2019.

Савезни савет за здравство и социјалну политику 1967–1971 (1967–1972)

– установа и архивска грађа –

АПСТРАКТУМ: Рад је настао на основу Историјске белешке фонда Савезни савет за здравство и социјалну политику (1967–1971). Изложен је историјат рада установе, као и стање и значај архивске грађе фонда. Архивска грађа овог фонда пружа, иако временски ограничен, значајан увид у стање здравства и социјалне политике СФРЈ.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: Савет за здравство и социјалну политику, Савет, здравство, здравље, заштита, социјална питања, ратни војни инвалиди, санитарни надзор, међународна сарадња

„Сви људи имају право на онај животни стандард који њима и њиховој деци обезбеђује здравље, благостање, нарочито у погледу исхране, одеће, стана, медицинске неге и потребних социјалних служби; они имају право на обезбеђење у случају незапослености, болести, инвалидности, удовиштва, старости као и у свим другим случајевима када се изгубе средства за живот услед околности које не зависе од њихове воље.“¹

Свака цивилизована држава тежи да оствари такве услове који би човеку обезбедили здравље. Југославија, као чланица Уједињених нација, наследница предратних традиција и социјалистичка држава, настојала је да здравство и социјалну политику подигне на један модеран начин, у складу са

1 *Универзална декларација о људским правима*, члан 25, став 1, коју је Генерална скупштина Уједињених нација усвојила 10. децембра 1948, <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights> (приступљено 7. 2. 2018); Предраг Довијанић, *Организација здравствене делатности и установа*, Београд 1995, 41.

принципима Светске здравствене организације и других меродавних међународних организација (ФАО, УНЕСКО, ИЛО),² као и у складу са својим могућностима, стандардом и друштвено-политичким и економским условима. После Другог светског рата, у годинама немаштине и обнове, требало је прво обновити било какву здравствену заштиту. Након постепене обнове кренуло се ка изградњи модерног здравственог и социјалног система.³

Југословенско друштво је 60-их година ушло у нову фазу развоја. Устав из 1963. године преобликовао је југословенску федерацију и допринео осамостаљивању република. Догађаји који су уследили само су потврдили кризу у коју је запало југословенско друштво (отварање националног питања на VIII конгресу СКЈ – 1964, привредна реформа – 1965, Брионски пленум и уклањање Александра Ранковића – 1966). Очигледна дезинтеграција државе нашла је одраза у уставним амандманима из 1967. године којима је ојачан статус аутономних покрајина.⁴ Све ове промене су се одразиле и на организацију друштвених делатности. Паралелно са друштвено-економским развојем вршене су измене и допуне закона о здравственој заштити и социјалном осигурању. Установе које су се на федералном нивоу бавиле бригом о организацији здравства и социјалних служби следиле су све промене које су се догађале у друштву. Тако је од 1945. године у домену здравства и социјалне политике било више промена у погледу установа које се бавиле тим ресорима у федерацији, које су организоване заједно или посебно.⁵

Савезни савет за здравство и социјалну политику основан је *Законом о савезним органима управе, савезним саветима и савезним организацијама*, где се у члану 35 наводи као један од савета.⁶ Започео је рад 18. маја 1967, у исто време када је престао са радом укинута Секретаријат за народно здра-

-
- 2 ФАО – Food and agriculture organization of United Nation, Организација Уједињених нација за храну и пољопривреду, ИЛО – International Labour Organization, Међународна организација рада (МОП).
 - 3 П. Довијанић, *н. д.*, 35–38. У општем прегледу здравствених прилика на простору Србије и Југославије, др Довијанић период од завршетка Другог светског рата до 60-их година дели у неколико фаза (1945–1950–1956, 1957–1960, 1961–1965, итд.).
 - 4 Љубодраг Димић, *Историја српске државности*, Нови Сад 2001, 378–403.
 - 5 До 1967. године то су следеће установе: Министарство за народно здравље ДФЈ (1945–1946); Министарство за социјалну политику ДФЈ (1945–1946), Комитет за заштиту народног здравља (1946–1951), Комитет за социјалну политику (1946–1951), Савет за народно здравље и социјалну политику ФНРЈ (1951–1953), Секретаријат за народно здравље и социјалну заштиту (1954–1956), Секретаријат СИВ-а за народно здравље (1956–1962), Секретаријат за социјалну заштиту (1956–1962), Секретаријат за народно здравље и социјалну политику (1962–1967).
 - 6 *Службени лист СФРЈ*, бр. 21, 13. мај 1967.

вље и социјалну политику, чије је послове овај Савет преузео.⁷ Савезни савет је имао у својој надлежности послове који су се односили на здравствену заштиту, социјалну политику, заштиту бораца и ратних инвалида и снабдевање земље лековима.⁸

У Закону из 1967, наводе се и надлежности савета уопште: „Савезни савети, у оквиру свог делокруга, врше стручне и друге послове који се односе на остваривање права и дужности федерације и спровођење политике Савезне скупштине у одговарајућој области, разматрајући питања од заједничког интереса за савезне органе управе, савезне организације чија делатност обухвата целу земљу ради усаглашавања ставова по тим питањима, и врше друге послове од интереса за федерацију из одговарајуће области ... уколико поједини од тих послова нису савезним законом стављени у надлежност појединог савезног органа или савезне организације.“⁹

У истом закону, чланом 35 одређен је делокруг рада Савезног савета за здравство и социјалну политику: „Савезни савет за здравство и социјалну политику врши послове који се односе на социјалну политику, заштиту бораца и ратних инвалида, снабдевање земље лековима, осим послова из тих области који су савезним законом стављени у делокруг других савезних савета или савезних организација.“¹⁰

Као и ранијим Уставом и законским прописима, и Уставом СФРЈ из 1963. године била су загарантована права на социјално осигурање и здравствену заштиту радних људи и осталих грађана.¹¹

Према предлогу Пословника Савета, изнетом на првој седници од 8. септембра 1967, „Савезни савет за здравство и социјалну политику врши законом одређене послове од интереса за федерацију и послове управе из надлежности федерације и послове за потребе Савезне скупштине и Савезног извршног већа у области здравства и социјалне политике... Ради извршења послова из свог делокруга Савет ради на начин одређен овим пословником...

7 Ljubiša Korać, *Organizacija federacije u socijalističkoj Jugoslaviji 1943–1978*, Beograd 1981, 373.

8 Исто, Секретаријат за народно здравље и социјалну политику, чије је послове Савет преузео, имао је у свом саставу Савезни санитарни инспекторат, Управу за фармацевтску службу и медицинско снабдевање, Комисију за сарадњу са међународним здравственим организацијама и Националну комисију за УНИЦЕФ. Послове из његовог делокруга који се односе на комуналну област и урбанизам, преузео је Савезни секретаријат за привреду.

9 Закон о савезним органима управе, савезним саветима и савезним организацијама, члан 3, *Службени лист СФРЈ*, бр. 21, 13. мај 1967, 608.

10 Исто, члан 35, стр. 611.

11 *Устав СФРЈ из 1963*, део први, члан 38.

У вршењу послова из свог делокруга Савет сарађује у пословима од заједничког интереса са савезним саветима и организацијама као и републичким органима из области здравства и социјалне политике... У вршењу одређених послова Савет нарочито сарађује са Савезом бораца НОР-а, Савезом заједница здравствених установа, Југословенском заједницом осигурања, Савезом лекарских друштава као и другим друштвено-политичким организацијама, стручним удружењима и радним организацијама¹².

Готово током целог периода трајања овог Савета на његовом челу је био др Никола Георгијевски, док је заменик председника био др Светомир Јауковић.

Организација Савета је била таква да је свака организациона јединица, сектор, одељење или група радила један од послова из делокруга ове установе. Делокруг послова у потпуности можемо сагледати кроз грађу. На основу анализе целокупне грађе, а пре свега на основу правилника о унутрашњој организацији и раду, годишњих програма и планова за Савет, можемо стећи потпун утисак о његовим надлежностима.

Савезни савет за здравство и социјалну политику наставља активност бившег Секретаријата на унапређењу положаја и организације здравствене службе и побољшању здравствене заштите. Такође, у складу са променама с краја 1966. године у погледу здравственог осигурања, Савет је имао задатак да предузме потребне мере за унапређење здравственог система. Према правилнику и програмима задаци Савета у области здравства били су и: праћење основних питања општег здравственог стања народа, спровођења и остваривања здравствене заштите, развоја мреже и капацитета здравствених установа, хигијенских прилика и епидемиолошке ситуације у земљи, основних социјално-медицинских проблема и фактора који доприносе ширењу масовних обољења и у оквиру надлежности предлаже предузимање одговарајућих мера; учествовање са Савезним заводом за здравствену заштиту у изради перспективних планова развоја здравствене службе и праћење и спровођење ових планова и праћење развоја самоуправљања у здравству; припрема програма испитивања ваздуха, земљишта, река, језера и мора, организацију сталног вршења ових послова за целу земљу који на основу добијених података израђује анализу о степену угрожености становништва земље јонизујућим зрачењима, организује службу заштите од јонизујућих зрачења и планира обезбеђивање финансијских средстава за извршење ових програма и сл.; праћење система стручног образовања и усавршавања здравствених радника; припрема предлоге за доношење закона из области здравствене заштите и организације здрав-

12 Савезни савет за здравство и социјалну политику (587), 2-4, Привремени пословник о раду Савезног савета за здравство и социјалну политику од 8. септембра 1967, члан 1-3.

ствене службе за СИВ и Савезну скупштину, као и прописе о здравственој заштити...; праћење извора средстава, уговарања и расподеле у здравству и економско-финансијско стање здравствених установа и припремање мишљења и предлога ради правилне примене савезних закона и политике Савезне скупштине и СИВ-а у области финансирања здравствене заштите; праћење система финансирања у здравственим установама кроз републичке прописе, обрада и анализа статистичких података о расходима за здравствену заштиту, личних доходака, ради давања информација и израде елабората и др.

Питања којима се бавио Савет из домена социјалне политике нису била посебно регулисана од стране федерације, тако да је у почетку рад Савета у овој области био оријентисан на правно регулисање социјалне заштите и његових служби. Рад Савета у овом домену односио се на: праћење система социјалне заштите, давање предлога Савету да предузме мере за његово унапређење и рад на припреми правних аката федерације из ове области, праћење развоја установа и служби социјалне заштите; праћење лица која се налазе под друштвеним старањем и којима је потребна посебна помоћ заједнице; праћење развоја и рад на унапређивању заштите деце и омладине, заштите жртава фашистичког терора, заштите самохраних и лица за рад неспособних и свих других категорија социјално угрожених; праћење система рехабилитације и заштите инвалидних лица са аспекта друштвене заштите и предлагање мера за унапређење овог система, припремање прописа из ове области; праћење система породичног права и његово спровођење са аспекта социјалне заштите, рад на припреми прописа из ове области; старање о смештају и материјалном обезбеђивању лица којима је признат статус избеглица у Југославији и обезбеђивање спровођења савезних прописа о заштити лица; праћење система финансирања социјалне заштите и рехабилитације инвалидних лица, потрошњу и евиденције у овој области; сарадњу са социјално-хуманитарним организацијама у погледу њихових задатака у области социјалне заштите и рехабилитације; вршење послове из ове области који проистичу из међународних обавеза. Један од најзначајнијих дугорочних задатака Савета био је да спроводи Резолуцију о социјалној заштити, након што ју је усвојила Савезна скупштина 1970. године.¹³

У надлежности Савета били су и послови заштите ратних војних инвалида и бораца, односно унапређења система те заштите: праћење и анализа стања и система заштите бораца, ратних и мирнодопских војних инвалида и породица палих бораца и умрлих инвалида и предлагање мера за унапређење борачко-инвалидске заштите, предлагање и израда прописа у овој области, координација са републичким органима у спровођењу прописа, праћење рада републичких органа на доношењу прописа из ове области и др.; припрема-

13 АЈ-587-59-135, Програм рада за 1971, јул 1970.

ње предлога за доношење закона и других општих аката на захтев Савезне скупштине, односно СИБ-а, припремање стручних објашњења и мишљења за примену савезних прописа и других општих аката из ове области; праћење и проучавање прописа из надлежности других органа о заштити бораца и ратних војних инвалида и предлагање мера за унапређење њихове заштите; праћење и анализа положаја бораца и војних инвалида у систему пензијског, инвалидског и здравственог осигурања у циљу унапређења заштите и бољег регулисања различитих категорија бораца и ратних војних инвалида; предлагање мера за решавање стамбених проблема учесника НОР-а; праћење здравственог стања и предлагање мера за побољшање здравственог стања бораца и војних инвалида; обезбеђивање евиденције о борцима чија је заштита регулисана посебним савезним прописима; вршење правних послова и управних радњи у вези са непосредним спровођењем Закона о ратним војним инвалидима и Закона о одликовањима; старање о регулисању права и материјалног положаја ратних и мирнодопских војних инвалида и њихових породица, као и старање о исплатама припадности корисницима инвалидске заштите који су настањени у иностранству; припремање предрачуна и завршног рачуна утрошка средстава за инвалидско-борачку заштиту на нивоу федерације; праћење и контрола утрошка средстава намењених за инвалидску заштиту, контрола утрошка средстава и сл.; прикупљање и сређивање евиденције о борцима савезничких армија који су пали у Југославији, брига о споменицима и спомен обележјима и другим пословима из надлежности федерације у складу са Законом о гробљима бораца.

Послови Савета у погледу санитарног надзора били су: праћење и извршење савезних закона из области санитарног надзора; припремање обавезних инструкција у пословима санитарног надзора, пружање стручне помоћи органима санитарне инспекције и републикама, када је то прописано законом; вршење непосредног санитарног надзора на граници у циљу спречавања уношења заразних болести у земљу; вршење непосредног надзора над спровођењем Међународног санитарног правилника и других међународних санитарних уговора које је потписала наша земља; вршење санитарног надзора над здравственом исправношћу намирница и предмета опште употребе који се увозе; вршење непосредног надзора над транспортом радиоактивног материјала из земље у иностранство и из иностранства у земљу; доношење решења о увођењу и престанку карантина у случају појаве или сумње да постоји карантинско обољење, о повлачењу неисправних лекова на територији Југославије; сарадња у припреми и изради свих савезних прописа који се одnose на санитарни надзор.

Снабдевање лековима и медицинском опремом такође је било у надлежности Савета. Ти послови су се, углавном, сводили на следеће: праћење снабдевања земље лековима и предузимање мера за обезбеђење редовног

снабдевања; сарадња са надлежним органима и организацијама у програмирању и производњи тржишних резерви лекова и средстава за лечење; спровођење поступка о стављању у промет лекова и опојних дрога на велико и мало; припремање објашњења и тумачења о примени прописа из области промета и контроле квалитета лекова; старање о спровођењу прописа и међународних конвенција које се односе на опојне дроге; праћење и проучавање система формирања цена лекова на домаћем и страном тржишту и давање предлога надлежном органу за цене у циљу њиховог усаглашавања; праћење потрошње лекова у систему здравственог осигурања и на сарадњу у доношењу мера која проистичу из Закона о осигурању, праћење и проучавање развоја фармацеутске службе, нарочито у погледу организације, финансирања и мреже.

Савет је такође био задужен за организацију здравствене службе у рату. За то је била задужена Група за послове народне одбране.¹⁴

Делокруг рада овог Савета на међународном плану одређен је међународним билатералним споразумима о сарадњи, чији је потписник била влада СФРЈ, као и посебним аранжманима које је потписао овај Савет као надлежни орган управе. На основу тих докумената израђивани се једногодишњи или двогодишњи планови сарадње, где су били утврђени обим и услови сарадње. У реализацији ових задатака Савет је сарађивао са Савезом лекарских друштава СФРЈ, Савезом зубоздравствених радника СФРЈ, Савезом фармацеутских друштава итд. Задаци који су се односили на ова питања били су: припремање и старање о спровођењу споразума о билатералној сарадњи у области здравства и социјалне политике са владама других држава; обављање стручних и административних послова за Комисију за сарадњу са међународним здравственим организацијама, као и за Националну комисију за УНИЦЕФ, у складу са прописима о оснивању ових комисија; обављање послова који произлазе из сарадње са Европским уредом УН и другим телима УН.¹⁵

Савезни савет за здравство и социјалну политику није имао стручне службе за све послове из своје надлежности. За обављање неких послова из своје надлежности Савет је ангажовао стручне и научне институције, са којима је склапао уговоре за обављање одређених задатака. Тако је Савет често склапао уговоре са Савезним заводом за здравствену заштиту, републичким центрима за заштиту од јонизујућих зрачења и другим установама.¹⁶

Савезни савет за здравство и социјалну политику налазио се 1967. године у Београду, у Бранковој улици 25, али тај простор није одговарао захтевима

14 АЈ-587-59-135, Правилник о унутрашњој организацији и раду Савезног савета за здравство и социјалну политику, члан 2–8, стр. 3–13.

15 Исто.

16 АЈ-587-58-133, бр. 1970, 16. јул 1968.

установе. Простор је постао неодговарајући посебно формирањем Сектора за инвалидску и борачку заштиту, када је у Савет примљено још 11 службеника. На захтев Савета, 1970. године је додељено неколико канцеларија за један сектор у згради Завода за техничку помоћ у улици Слободана Пенезића 35.¹⁷

Савезни савет за здравство и социјалну политику укинут је Законом о организацији и делокругу савезних органа управе и савезних организација¹⁸ и престао је са радом 1. октобра 1971. године, а његове послове преузео је Савезни секретаријат за рад и социјалну политику.¹⁹

Стање и значај архивске грађе фонда

Грађа Савезног савета за здравство и социјалну политику преузета је од укинутог Сервиса за биротехничке послове савезних органа управе, заједно са грађом осталих органа управе која се налазила у депоу Сервиса 1992. године. Преузимање је извршено без примопредајног записника. Према попису из Досијеа и краткој белешци о фонду, укупна количина грађе овог фонда износи око 23 метра – 214 фасцикли и 24 књиге евиденције. У краткој белешци која стоји у Досијеу фонда да је грађа „регистратурски сређена“, да постоји попис и да није вршено никакво издвајање безвредног регистратурског материјала. Попис у Досијеу се, углавном, поклапа са стањем грађе, мада није детаљан.

Обрађивач фонда је у току валоризације грађе фонда Савезног савета за здравство и социјалну политику водио рачуна о стварној надлежности ове установе, времену у коме је настао и вредности саме грађе за историјска или друга научна истраживања, као и њеној могућој корисности у приватно-правним питањима. Приликом валоризације грађе издвојен је већи број копија, формулара, сагласности, појединачних захтева, радних материјала, рачунске документације и других докумената која немају било какву вредност за научно-историјска или било каква друга истраживања. Укупно је издвојено око 16 м безвредног регистратурског материјала, углавном велики број дупликата и мултипликаата и појединачних захтева без стварне вредности за науку.

Издвојен је и део грађе који по принципу провенијенције не припада овом фонду. Пре свега се то односи на део грађе фонда Савезног секретаријата за народно здравље и социјалну политику – 1962–1967 (АЈ-603), на чији се рад надовезује Савезни савет за здравство и чије је незавршене предмете делом и преузео. Такође је разграничен део грађе са фондом Савезни завод за

17 АЈ-587-59-135, бр. 688, 2. јун 1970.

18 Члан 50, Службени лист СФРЈ, бр. 32/1971.

19 АЈ-587-59-136, бр. 1421, 30. 9. 1971; Лј. Кораћ, *n. d.*, 363. Године 1974. формиран је Савезни комитет за здравство и социјалну политику, који је постојао до 1978.

социјално осигурање (АЈ-766), Савезним заводом за здравство (АЈ-672), као и део библиотечног материјала (каталози, брошуре и др.), који су издвојени за Библиотеку Архива Југославије. Укупна количина разграничене грађе износи око 0,50 метара.

Грађа фонда се углавном налази у добром физичком стању. Врсте докумената које су заступљене у фонду су: елаборати, информације, записници, планови, програми, нацрти закона или прописа, расписи, упутства, табеле, стенографске белешке, захтеви, молбе, преписка, архитектонски планови и друга. Грађа је већином на српскохрватском језику, на ћирилици и латиници, затим и на словеначком, македонском, енглеском, француском, немачком, чешком, руском и др.

Класификациона шема се делимично поклапа са организационом структуром, а неке класификационе групе, на пример Кабинет, задржане су у целини. Ипак, узимајући у обзир надлежност ствараоца фонда, садржај и врсту грађе, начин евидентирања и одлагања грађе, архивска грађа Савезног савета је сређена по принципу слободне провенијенције, облику функције и делатности ствараоца фонда, према следећој класификационој шеми:

1. КАБИНЕТ
2. СЕДНИЦЕ САВЕЗНОГ САВЕТА
3. ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА И ОРГАНИЗАЦИЈА ЗДРАВСТВЕНЕ СЛУЖБЕ
4. ВОЈНО-ИНВАЛИДСКА И БОРАЧКА ЗАШТИТА
5. СОЦИЈАЛНО СТАРАЊЕ
6. САНИТАРНИ НАДЗОР
7. МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА
8. ФАРМАЦЕУТСКА СЛУЖБА
9. РАД И ОРГАНИЗАЦИЈА САВЕТА ЗА ЗДРАВСТВО И СОЦИЈАЛНУ ПОЛИТИКУ
10. РАЗНО
11. КЊИГЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ

Наведене основне класификационе групе подељене су на подгрупе и јединице описа према тематском, географском, хронолошком или неком другом принципу. Поверљива грађа је уклопљена у тематске целине (Међународна сарадња, Санитарни надзор), односно класификационе групе или подгрупе, на почетку сваке целине. Књиге евиденције су разврстане по врстама (деловодник, регистар), а унутар тога хронолошки.

Грађа Савезног савета за здравство и социјалну политику нуди солидан приказ ситуације у здравству и сфери социјалне политике у Југославији крајем 60-их година XX века. Грађа се надовезује на сродне институције које су временски претходиле овој установи, а то се односи пре свега на Секретаријат за здравство и социјалну политику, па и друга, те и тако ову сферу друштва морамо сагледавати кроз проучавање грађе свих институција које су претходиле и које су након гашења Савета уследиле. Уз то треба имати у виду друштвено-политичку климу у којој је радила ова установа.

Без обзира на смањене надлежности федерације, установе овог типа имале су циљ да сакупљају, анализирају и дају препоруке, учествују у доношењу закона и прописа, тако да кроз грађу можемо пратити стање у здравству уопште, социјалној заштити, заштити бораца и ратних војних инвалида и међународној сарадњи у овој области, као и препоруке и конкретне мере када су у питању санитарна контрола на граници, квалитет намирница, ваздуха, воде и друго.

У документима класификационе групе *Кабинет* можемо да видимо како је функционисала ова установа кроз надлежности председника Савезног савета, тако да су ту обухваћене разне теме које се могу наћи у осталим групама. У групи *Седнице Савезног савета*, којима су присуствовали сви најважнији чланови ове установе и других сродних установа, налазе се готово сви најзначајнији материјали настали у току рада овог Савета, које је разматрао или усвајао на седницама.²⁰

Држава је настојала да што боље заштити становништво тако што ће здравствена заштита бити добро организована, доступна сваком становнику, тако што ће подићи свест људи о здрављу. У класификационој групи *Здравствена заштита и организација здравствене службе* може се пратити рад Савета на законодавству у здравству, које је обухватало предлоге које је израђивао сам Савет (*Закон о о здравственој заштити и здравственој служби*), као и учешће у разним комисијама које су у ту сврху формирали Савезно извршно веће или Савезна скупштина. Савет је активно радио на побољшању организације здравствене службе у Југославији, па тако у грађи налазимо читав низ упутстава, правилника, преписке, табела. Анализом стања, прикупљањем података, организовањем сарадње и семинара са сродним институцијама у земљи, Савезни савет је настојао да допринесе што бољој основној здравственој заштити свих категорија становништва.²¹ Још 60-их година у Ју-

20 На седницама су се разматрали и материјали других сродних установа, закони из области здравства итд.

21 АЈ-587-16-38. У грађи постоји велики број елабората и информација које се тичу анализе здравственог стања и препорука, као и анализе здравственог система и функционисања здравствених установа (Стање и мрежа стационарних здравствених установа,

гославији значајан проблем представљале су акутне заразне болести, иако је тада забележен пад свих заразних болести осим жутице и дизентерије. Ипак, још увек је било потребно да се праве анализе стања и дају предлози за што бољи програм заштите и лечења ових болести (*Акутне заразне болести у СФРЈ 1965/66, Југословенски средњорочни програм борбе против туберкулозе*, Београд, 1967).²² У складу са тим држава је предузимала јак санитарни надзор на граници да би спречила унос разних заразних болести.

Врло важна тема која је заступљена у грађи овог фонда јесте питање заштите ратних војних инвалида и бораца. Тако можемо пратити у којем правцу је текла законодавна регулатива по овом питању и пратити, кроз појединачне примере, проблеме које је имала ова категорија становништва. Често су присутне информације о материјалном статусу и проблемима ратних војних инвалида и њихових породица.²³ Посебна целина су војничка гробља, односно њихова заштита, ексхумација и обележавања војничких гробаља у Југославији и иностранству (Спомен-гробље у Барлети).²⁴

Грађа о санитарном надзору односи се на конкретне кораке у вези са контролом намирница, ваздуха, увоза изотопа, односно радиоактивног материјала, преноса посмртних остатака, лекова и медицинске опреме, у складу са применом савезних закона и прописа, контролом рада републичких органа санитарног надзора и прикупљањем и обрадом података у вези са санитарним надзором у земљи. Илустрација тога су информације Савета о колери, туберкулози и организовању карантина на територији са повећаним ризиком од ширења болести, појачаној контроли на граници према особама које долазе из Турске и Саудијске Арабије.²⁵ Интересантни су примери пријављених намирница са сумњом да се у њима налази недозвољена количина неких састојака или због сумњивог паковања тих намирница, затим спорови између фирме увозника или произвођача и Савезног савета због негативног решења санитарних инспектора. Правилници о дозвољеним количинама разних састојака у храни, води, ваздуху, настали су углавном радом стручњака у самом Савезном савету или у сарадњи са другим сродним институцијама.²⁶

октобар 1967, Кретање радиоактивне контаминације у СФРЈ и др.).

22 AJ-587-17-40.

23 AJ-587-28-55.

24 AJ-587-32-62.

25 AJ-587-42-87 и друге јединице описа у подгрупи *Санитарни надзор заразних болести*.

26 Правилник о максимално дозвољеним количинама пестицида у животним намирницама, Правилник о квалитету млека и производима од млека и многи други који су регулисали ову област. AJ-587-44-93 и друге јединице описа из подгрупе *Санитарни надзор намирница и робе широке потрошње*.

У социјалистичком послератном друштву постојала је свест о потреби заштите свих угрожених категорија друштва, пре свега деце, старих, инвалида и других. О активностима Савета у домену социјалне политике сведоче многобројни елаборати, које је Сектор за социјална питања припремао самостално или са неком другом установом ради унапређења социјалне заштите (*Статистичка истраживања у области социјалне заштите*, нацрт предлога, октобар 1967,²⁷ Информација Савезног савета о актуелним проблемима одређених категорија социјално угрожених лица (слепих, дистрофичара, парализичара и др.).²⁸ У грађи су веома заступљене анализе и информације у вези са социјалном заштитом деце у Југославије, као и питања усвајања у иностранству, старатељства итд. Решавање питања збрињавања избеглица било је у домену рада Савета (*Информација о преношењу послова заштите деце и материјалног обезбеђења избеглица на Савезни савет за здравство и социјалну политику и о потреби измена и допуна Закона о кретању и боравку странаца у Југославији*, септембар 1967),²⁹ као и конкретни примери помоћи избеглицама.

Веома значајан и интересантан део грађе проистиче из рада Савета у погледу међународне сарадње. Та сарадња се заснивала на билатералним уговорима или споразумима о сарадњи између СФРЈ и других земаља. На односу тих споразума Савезни савет за здравство и социјалну политику је правио план о сарадњи у области здравства и социјалне политике са одговарајућим установама одређене земље.³⁰ Многобројна документа илуструју сарадњу са земљама Источног блока, али и са осталим европским и земљама са других континената. По свему судећи, ради се о веома интензивној размени стручњака, студијским боравцима страних стручњака код нас и југословенских у иностранству, посетама конгресима и конференцијама и другим видовима сарадње. Планом сарадње углавном су била регулисана питања лечења грађана у иностранству. Грађа сведочи о сарадњи Савета са међународним здравственим организацијама, пре свега са Светском здравственом организацијом (World Health Organization), као и организацијама које су се бавиле социјалним питањима, а то су пре свега разне организације унутар Уједињених нација (УНИЦЕФ, Комисија за социјална питања УН у Женеви и друге).³¹

27 АЈ-587-2-6.

28 АЈ-587-33-64. У грађи се налазе и материјали о сарадњи са разним друштвима или савезима друштава (слепих, дистрофичара и других).

29 АЈ-587-2-5.

30 АЈ-587-47-102, План сарадње између Савезног савета за здравство и социјалну политику и Министарства здравља Немачке Демократске Републике.

31 АЈ-587-52-120. У сврху бољег функционисања сарадње са међународним организацијама осниване су националне комисије за сарадњу, као што је Комисија за сарадњу са Међународном здравственом организацијом, Национална комисија за УНИЦЕФ, Ко-

У грађи је такође заступљена делатност Савета у фармацеутској области. О томе пре свега сведоче материјали о разматрању и усвајању међународних прописа и конвенција у овој области, учешћу у контроли фармацеутске производње и увоза лекова, предлозима закона о лековима и промету лекова, учешћу у изради Југословенске фармакопеје (утврђивање прописа о спровођењу Закона о промету лекова), као и конкретної улози у давању сугестија и препорука за забрану или сагласност за пуштање одређеног лека у промет.³²

Део грађе говори о функционисању ове установе у целини, као и њених самоуправних органа. То су разна персонална питања, упутства за рад, конкурсна документација, завршни рачуни, записници са седница Савета радне заједнице и Збора радних људи, преписка о деловању синдикалне организације унутар Савета и др.

Архивска грађа фонда Савезног савета за здравство и социјалну политику има укупно око 7 м грађе, односно око 6 метара архивске грађе (62 фасцикле, 143 јединице описа) и 26 књига евиденције.

Као информативно средство за овај фонд урађен је сумарно-аналитички инвентар са именским, географским, институционалним и тематским индексом. Приликом цитирања, препоручује се истраживачима да користе сигнатуру која се састоји од скраћенице Архива Југославије – АЈ, броја фонда – 587, броја фасцикле и броја јединице описа.